

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

20 & 21. De testibus & attestationibus & de testibus cogendis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

TITULUS XX. & XXI.

De Testibus & Attestationibus, & de Testibus cogendis.

Q. 1. Quid sint testes & eorum attestationses?

Resp. Testes sunt personæ, quæ ad fidem alicujus rei faciendam à judice vocantur & examinantur. In *c. 1. h. t.* decernitur, ut sint idonei, id est non prohibiti testificari: *fideles*, qua voce putant AA. excludi infideles, Judæos, hæreticos: *Jejuni*, scil. tantum de honestate. Attestationes sunt ipsorum testium depositiones, seu asseverationes.

Q. 2. Quinam possint aut non possint esse testes?

Resp. 1. Omnes possunt esse testes, qui non prohibentur. *L. 1. §. 1. ff. h. t.* quia edictum de testibus prohibitorium est.

Resp. 2. Prohibentur *in totum* esse testes infantes, ebrii, stulti, & omnes ratione destituti; quò etiam spectant impuberes & pupilli, infantiam licet egressi, scil. *regulariter*. *L. 3. §. 5. ff. h. t.* idque ob immaturitatem judicii. Vide Valens. *h. n. 2. Engel n. 13.* 2. Cæci *c. 15. caus. 3. q. 9.* muti & surdi simul, quia intelligi satis nequeunt. 3. Servi propriè dicti. *L. 7. ff. h. t.* 4. Jure saltem Canonico infames infamiâ juris. *c. 54. h. t.* 5. Personæ viles, quales sunt pauperes & mendici. *L. 3. ff. h. t.* nisi sint personæ honestæ, Pretio corrupti aut conducti. *c. 1. h. t.*

6. Excommunicati non tolerati. *c. 8. de sent. excom.*

Resp. 3. Pro certis personis prohibentur testes esse seqq. 1. Parentes & liberi pro se invicem. *L. 9. C. h. t.* nisi probanda sit filii ætas. *L. 16. C. L. 13. ff. de probat.* Vel impedimentum consanguinitatis, dum agitur de contrahendo matrimonio. *c. 3. qui matrim. accus.* Fratres, sorores, & alii proximi consanguinei. *c. 1. & 12. caus. 3. q. 1.* 3. Conjux respectu conjugis. *L. 4. ff. h. t.* 4. Domestici, sive testes ex ædibus suis producti. *L. 1. C. h. t.* sub limitatione tamen.

Resp. 4. Contra certas personas excluduntur ferendo testimonio. 1. Inimicus capitalis contra inimicum. *c. 19. de Accus.* 2. Parentes contra liberos, & vicissim. *L. 6. C. h. t.* 3. conjux contra conjugem. *L. 4. ff. h. t.* 4. Libertus contra patronum. *L. 12. C. h. t.* quod extenduntur ad Vasallum, ut nec hic contra Dominum testis esse possit. *2. feud. 33. §. 1.* 5. Judæi, pagani, hæretici non tolerati contra Christianos & Orthodoxos. *can. 24. & 25. caus. 2. q. 7.* 6. Advocati contra suos clientes; Tutores & Curatores contra pupillos & minores. *arg. L. fin. ff. de test.* 7. Laicus in causa criminali contra Clericum. *c. 14. h. t.* 8. Socius contra Socium criminis. *c. 10. & L. 11. C. h. t.*

Resp. 5. In certis causis interdictum est dicere testimonium seqq. 1. Minoribus 20. annis in causa criminali. *L. 20. ff. h. t.* & probabiliter etiam in causis civilibus valde arduis; quod utrumque tamen

men procedit regulariter. 2. Clericis & Religio-
 sis *in causa sanguinis* contra Reum coram iudice
 Laico. *can. 9. caus. II. q. I. & AA.* 3. Fœmi-
 nis in testamento solenni. *§. 6. Inst. de test. ord.*
 In causa feudali. *2. feud. 32.* In causa criminali de
 jure Canonico ob *c. 17. caus. 33. q. 5. c. 10. de V. S.*
 eas repellit Pichl. *h. t. n. 13. Engel n. 35.* 4. Licet
 quis possit de facto proprio, nequit tamen de
 causa propria testificari. *L. 10. ff. h. t.* sic hæres
 in illo testamento, in quo ipse hæres constituitur
 per *§. 10. Inst. de testam. ordin.* iudex in causa,
 quam iudicat aut iudicavit. *c. 40. h. t.* actor in cau-
 sa, quam ipsemet agit. *c. 10. §. in omni de V. S. & c.*
 à testimonio repelluntur. Eadem ratione dum
 est controversia inter Collegium vel Universita-
 tem & extraneum quendam super re ad Universi-
 tatem pertinente, non possunt esse testes de Uni-
 versitate, si causa directe utilitatem singularum
 concernit, secus si commodum totius Commu-
 nitatis. Vide Engel *h. n. 37. & c. 6. h. t.*

*Q. 3. An semper & in omnibus casibus testes inha-
 biles repellendi? Resp.* Neg. sed modo non sint ju-
 re naturæ inhabiles, in variis casibus admittuntur;
 v. g. dum veritas aliter haberi nequit; in crimi-
 nibus exceptis; in causis, quæ non requirunt ex-
 actas probationes; pro innocentia Rei; dum agi-
 tur ad impediendum peccatum. *c. 22. h. t.* & uni-
 versim loquendo, modo tempore depositionis
 & examinis testis fuerit habilis, impedimentum
 superveniens testimonium non reddit invalidum.
Schlüz in Comp. ad ff. h. t.

H 4

Q. 4.

Q. 4. Utrum testes cateroquin habiles, im-
tamen cogi possint ad ferendum testimonium? Resp.

1. Nisi quis sit privilegiatus, ad ferendum testi-
monium cogi potest, *c. 1. de testib. cog. L. 19. de test.* Ratio, quia interest Reip. veritatem ma-
nifestari. Licet juramento se obstrinxerit ad no-
testificandum, *c. 4. h. t.* Ratio, quia hoc jurame-
tum contra bonos mores & bonum publicum est.
Sive sint causæ civiles per *c. 1. 2. 6. 7. de test. cog.*
sive sint criminales, quod præsertim de Jure Can.
procedit. *L. 16. & L. pen. C. de testib.* Vide Pich.
Tit. de test. cog. n. 4. ubi dicit, Testes non privi-
legiatos in causis etiam criminalibus *regulariter*
Jure Civili cogi posse, non de jure Can. variâsq.
dat assertionis suæ respectu utriusque limitatio-
nes.

Resp. 2. Personæ privilegiatæ, ut ad ferendum
testimonium cogi non possint, sunt 1. Parentes
contra liberos & vicissim. *can. 3. §. parentes can.*
4. q. 3. excipiuntur atrocissima crimina. 2. Co-
gnati & affines contra se invicem & *c. can. cit. vide*
tamen *c. 5. de test. cog. & c. ult. eod.* 3. Clerici
judice sæculari, *c. 38. caus. 2. q. 6.*

Q. 4. Quis sit modus producendi testes? Resp.

1. Lite contestata, & elapso dilationis probatoriæ
tempore probaturus per testes, sive Actor fuerit
sive Reus, judici nominat testes, formatque arti-
culos, super quibus singulos testes interrogari
velit; hos articulos cum nominibus testium ju-
dex communicat Reo, ut vel contra hos vel con-
tra illos possit, siquam habet, exceptionem opo-
ponere.

ponere, vel saltem præscribere certa *interrogatoria* testibus à judice proponenda, non tamen amplius adversario communicanda: Judex dein ubi habuerit in testes nominatos jurisdictionem, illos ad certam diem citat; sin minus, per literas *mutui compassus* illorum Superiorem aut judicem requirit, vel ut ad locum motæ litis mittat testes, vel ipse examinet, illorumque depositiones suo sigillo munitas sibi communicet.

Resp. 2. Testes producuntur sumptibus producentis; nec enim obsequium alteri exhibitum cuiquam debet esse daninosum, *c. 11. §. 8. de re script. in 6. L. 11. & 16. C. h. r.*

Q. 5. Quis sit modus recipiendi testes? Resp. 1. Lite duntaxat contestata ad receptionem testium proceditur, ut supra *ad Tit VI.* 2. Citatur *regulariter* pars adversa, ut recipi videat testes & jurare. *c. 2. h. t.* quæ tamen citatio peremptoria non est. 3. Ubi partes fuerint præsentis, in omni causa judiciali proceditur à judice vel ejus *Commissario* ad receptionem juramenti; quia testi non jurato non creditur. 4. Juramentum hoc præstari debet, partibus à judice cum quadam gravitate monitis, ante omnem actum testimonii. *c. 17. h. t. regulariter* in loco judicii. *c. 8. h. t.* cum debitis solennitatibus, ratione quarum observanda praxis tribunalium. 5. Jurare debent, quòd nulla passione, sed solius amore veritatis moti, quòd verum sciunt, dicturi sint. *c. 5. h. t.* 6. Potest tamen utriusque partis consensu remitti testibus hoc juramentum,

H §

non

non obstante allegari solita paritate cum juramento calumniæ. arg. *c. 39. h. t.* quia scil. juramentum testium in favorem partium est introductum.

Q. 6. Quis modus testes examinandi? Resp. 1. Tempus quo peragendum hoc examen, est post præstitum à testibus juramentum. 2. Ordinariè fit à judice. *Nov. 60. c. 2.* 3. In loco judicii, nisi qualitas personæ aliud exigat. 4. Singillatim, nam plures simul examinandi non sunt. 5. Secretò, remotis scil. arbitris, partibus litigantibus, aliis testibus, non tamen excluditur Notarius, qui omnia, etiam formalia eorum, referre in Protocollo debet, ut sic facilius convinci possint. 6. Super interrogatoriis generalibus, & specialibus; vel maximè tamen ab interrogatoriis *suggestivis* abstinendum, quæ *L. 1. §. qui questionem. ff. de QQ.* prohibentur. 7. Demum si quæ dixit testis, illi prælecta fuerint, imposito silentio dimittitur.

Q. 7. Quoties testes super iisdem articulis licet producere? Resp. Examine testium absoluto querit judex ex partibus, num vel ulteriorem testium productionem, vel publicationem petant: nam 1. testes tam iisdem quàm novi possunt produci etiam super iisdem articulis altera & tertia vice. *c. 15. 36. 55. h. t. Nov. 90. c. 4.* Ratio, quia testes subinde primâ vice non satit clarè deponunt, & quia testes novi, qui rei habeant notitiam, possunt innotescere. 2. Productio quarta testium expressè prohibetur *cir. cc. & Nov.* Nisi scil. fiat vel

vel cum consensu partium, vel cum solennitate legali, quæ in hoc consistit, ut pars eam petens juret, quod depositiones testium non subtraxerit aut occultaverit, nec eas didicerit aut exploraverit, nec animo malitioso novam productionem petat. 3. Nec licet secunda productio, si didicita sint attestata, scil. propter periculum subornationis. *Clem. 2. h. t.*

Q. 8. De quibus rebus testes deponere debeant?

Resp. 1. Ut testes produci tantum debent super articulis, quos Actor, & super interrogatoriis, quæ reus posuit; ita & tantum debent deponere de factis, ab examinatore sibi propositis, scil. super interrogatoriis & articulis. *c. 29. h. t.*
 2. Nec interrogari nec respondere possunt de iis, quæ noverunt sub sigillo Sacramentali. *c. 13. de excess. Pral.* 3. Super iis, quæ sub *Secreto naturali* noverunt, testificari possunt, imò tenentur, si sciverint justè, sitque secretum nudum, absque promissione scil. celandi & tacendi; vel etiam licet post adeptam notitiam acceperit jurata promissio denon revelando. *c. 18. & 45. h. t.* Ratio, quia talis promissio etiam jurata præjudicare non potest juri, quod jam ante promissionem Judex habebat interrogandi de ea re. 4. Super iis, quæ sub *Secreto naturali* noverunt, testificari non possunt, etiam sub juramento interrogati, si vel tacitè vel expressè promiserunt, se non revelaturos cognita, vel si modo injusto notitiam Secreti acceperunt. Coll. ex illo *prov. II.* excipitur casus, quo ex occultatione hujus
 Secre-

Secreti grave damnum vel *Resp.* vel etiam privata
accresceret. arg. c. 18. de iurejur.

Q. 9. Quomodo fieri debeat depositio testium
Resp. 1. Viva voce. c. 3. caus. 5. q. 2. c. 8. de
cohab. Cler. & mul. adeoque regulariter testis in
scriptis testificans nihil probat. Ratio assertio-
nis, qui ex voce, modo, gestu facilius veritas
potest deprehendi. 2. Debet esse clara & pre-
cipua depositio, non dubitativa; quare fides
non facit testis, sed rejicitur, qui ait, *opinor, au-*
bitror, nescio, ita res est. Eodem modo testis
deponens tantum de credulitate vel dicens, *credo*
non credo, ita esse, regulariter non probat c. 5. c.
L. 18. C. h. t. exceptiones vide apud Pichl. h. n.
33. quò etiam spectat testis deponens de auditu
alieno. c. 47. h. t. Vide tamen eundem n. 34.
3. Testis debet dare causam sufficientem sui dicti
c. 37. h. t. quo scil. modo vel quo corporis sensu
rem perceperit. Ratio, quia testis deponere de-
bet de eo, quod scit, scire autem rem non in-
telligitur, qui suæ notitiæ causam reddere non
potest.

Q. 9. Quot testes requirantur ad probationem
Resp. 1. Unus testis ordinariè non facit plenam
probationem. c. 10. 23. 28. 47. & L. 9. C. h. t.
Deuter. 17. 19. Matth. 18. Luc. 17. facit tamen
semiplenam, & sufficit ad inquirendum &c.
Reiffenst. h. n. 247. & seqq. Vide etiam Engel
h. t. n. fin. ubi recenset plures casus, in quibus
unicus etiam testis plenè probat. n. 55. & 56.
ubi agit de teste non verisimilia deponente, de
teste

teste vacillante & variante, de teste sibi contrario.

Resp. 2. Duo testes omni exceptione majores, sive potius duo contestes *ordinariè* faciunt plenam fidem. *cc. & text. cit.* Dicitur *ordinariè*, quia tum de Jure Civili *L. 21. C. de test.* tum de Jure Can. *can. 2. & 3. caus. 2. q. 5. Trid. Sess. 24. c. 1. de reform. matr. &c.* aliud obtinet.

Resp. 3. Testes singulares *singularitate obstrativa* nihil, nec semiplenè probant. *c. 9. §. quam. de probat. c. 32. h. t. Daniel cap. 13.* Ratio, quia hi testes ita sunt sibi contrarii, ut unus dictum alterius evertat. Deinde testes singulares *singularitate diversificativa* probant saltem semiplenè. *c. cit. & 23. de elect.* Ratio, quia tales testes non sunt sibi contrarii, ideòque cujuslibet testimonium eam meretur fidem, quam meretur unus testis. Idem ferè dicendum de testibus singularibus *singularitate cumulativa*; imò hi in *causis civilibus* plerumque etiam plenè probant. *Pich. h. n. 37. qui & n. 39. agit de testibus contrariis.*

Q. 10. *Quid sit publicatio attestatorum, & quomodo fiat?* Resp. ad 1. Aliud non est, quam publica in judicio prælectio depositionum illarum, quas singuli testes, à partibus producti & ritè examinati, ad singula puncta secretò fecerunt. Fit in omnibus causis, exceptà causà hæresis, ut habet *Constit. Pij. IV.* quæ incipit: *Cum sicut.* In aliis si omittatur, ob *22. de sent. & re jud.* valet de jure sententia lata.

Resp.

Resp. ad 2. Publicatio fit, postquam pars
ulteriori testium productioni renuntiavit; &
tatis ad audiendas depositiones partibus (con-
maciter absens pro præsente habetur. arg. c. 2.
h. t.) ubi vel à Judice vel à Notario dicta & no-
mina testium manifestantur. Delegatus mini-
attestationes signatas ad delegantem, ut coram
eo fiat publicatio. Publicatione factâ datur par-
tibus copia attestationum, rotulo examin-
Zeugen & Aussag/ in originali apud acta rele-
vato.

Q. II. Quinam sint effectus publicationis? Resp.

1. Attestationes coram iudice competente recep-
tæ & publicatæ in eadem causa, & inter easdem
personas, aut iis succedentes fidem plenam faciunt
coram quocunque iudice. c. 11. & L. fin. C. de
Schmalzg. h. n. 118. 2. Non potest regulariter
contra personas testium excipi factâ publicatio-
(imò & factâ receptione) c. 31. h. t. Ratio, quia
videtur testem approbasse, consequenter eum
porrò repellere non potest, qui semel eum scienter
ad iuramentum, & examen, ipsiusque testi-
monii publicationem admisit. 3. Post publica-
tionem factam non possunt vel iidem testes, vel
alii produci super iisdem aut directè contrariis ar-
ticulis. c. 17. & 25. h. t. Clem. 2. eod. Auth. quod
semel. C. de probat. Ratio est ob periculum
subornationis. Casus excepti sunt in c. 41. &
53. h. t. c. 38. eod. con. II. caus. 30. q. 1.
c. 26. & 44. h. t. L. 18. §. cogniturum. ff. de
QQ. & c.

Q. 12

Q. 12. *Quid de reprobatione testium dicendum?*

Resp. 1. Reprobatio testium fit vel per exceptiones *contra personas testium*, quæ ante examen proponi debent de jure communi; vel *contra eorundem examen*, v. g. quòd testes recepti sint à iudice incompetente, quòd non juraverint. &c. Vide Schmalz. *h. n. 133*. Vel *contra dicta testium*, quæ reprobatio opponi potest post publicationem, cum ibi modò innotescat. Exceptiones, quæ depositionibus testium opponi possunt, videre est tum apud Schmalzgr. *h. n. 134*, tum apud Engel à n. 52.

Resp. 2. Reprobatio testium regulariter non impedit eorum receptionem & examinationem. *Auth. si testis C. h. t.* Ratio, quia fortè in progressu patebit, posse iudicem absque adminiculo illorum ferre sententiam.

Resp. 3. Licet reprobare *testes probatorios*, id est, testes, qui ab adversario ad probandum negotium principale producuntur, licet per alios testes reprobare, qui vocantur *reprobatorii*; item licet reprobare *hos reprobatorios*, non tamen licet *reprobatorium reprobatorios* reprobare, sive alios contra hos testes producere non est concessum. *c. 49. h. t.* Ratio, ut finis litium aliquando sit, nec in infinitum procedatur.

TITU-